

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย” เป็นการศึกษาวิธีการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผล โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่คัดสรรมาเพื่อการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ 5 มิติด้วยกัน คือ มิติด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ มิติด้านภาวะผู้นำ มิติด้านวัฒนธรรมองค์กร มิติด้านการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมิติด้านนโยบายของภาครัฐ เพื่อมุ่งหวังให้ทราบถึงลักษณะการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร รวมถึงลักษณะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การจากคำนิยาม เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ และข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายในการส่งเสริมประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ โดยผู้วิจัยได้พิจารณาคัดกรองตัวอย่างกิจการเพื่อสังคมที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ ซึ่งเหตุผลในการใช้รูปแบบการวิจัยข้างต้น เพื่อศึกษาและได้ข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งมีรายละเอียดของข้อมูลในหลายด้าน เพื่อตอบประเด็นในการศึกษาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ จึงเหมาะสมที่จะทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปและข้อเสนอแนะในการศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเทียบเคียงในการพัฒนาศักยภาพของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ ในระดับตติยภูมิต่อไป สำหรับการวิจัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ ผู้วิจัยได้เสนอการดำเนินการวิจัยเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

- 3.1 รูปแบบของการวิจัย
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบของงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งจะทำให้การสัมภาษณ์รายบุคคล และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant focus group) รวมถึงการสังเกตการณ์ (Observation) โดยการนำเอาทัศนระของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาอธิบาย ปรัชญาการณ โดยให้ความสำคัญต่อมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งถือเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือ อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร รวมถึงลักษณะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การดังกล่าว

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น เป็นแนวคิดปรัชญาแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) เป็นการวิจัยที่เหมาะสมจะใช้ในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ข้อมูลที่เป็นความรู้สึคนึกคิด การให้ความหมายหรือการกำหนดนิยามของสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่ยึดถือ นอกจากนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ซึ่งเป็นการสร้างข้อสรุปทั่วไปที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยการใช้วิธีการสังเกตเชิงประจักษ์ (Empirical observation) การสร้างข้อสรุปทำโดยใช้กรณีศึกษา (Case) หรือ แหล่งข้อมูลเฉพาะจำนวนหนึ่งเป็นหลัก เป็นการกล่าวอ้างความจริงทั่วไป (General) จากความจริงเฉพาะ (Particular) ชุดหนึ่งซึ่งเป็นการเข้าไปสัมผัสข้อมูลเฉพาะจำนวนหนึ่ง นำข้อมูลมาจัดระบบพิจารณาข้อสรุปตามที่คาดคะเนไว้ แล้วสร้างข้อสรุปทั่วไป (สุภางค์ จันทวานิช, 2546, น. 1-10)

3.1.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดดำเนินขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมโครงร่างตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาสภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย และการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และบริบทของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัย โดยขอคำแนะนำ และความเห็นในการจัดทำโครงร่างงานวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำเสนอโครงร่างงานวิจัยต่อบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์รายบุคคลถึงโครงสร้าง แบบการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งแบบสังเกตการณ์ ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1) สร้างประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม เพื่อทราบแนวคิด คำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทราบสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน หลักการ วิธีการบริหารจัดการ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ นำไปสู่ผลของการวิจัย

2.2) ตรวจสอบประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล แบบการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์แล้ว ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริงโดยท่านอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

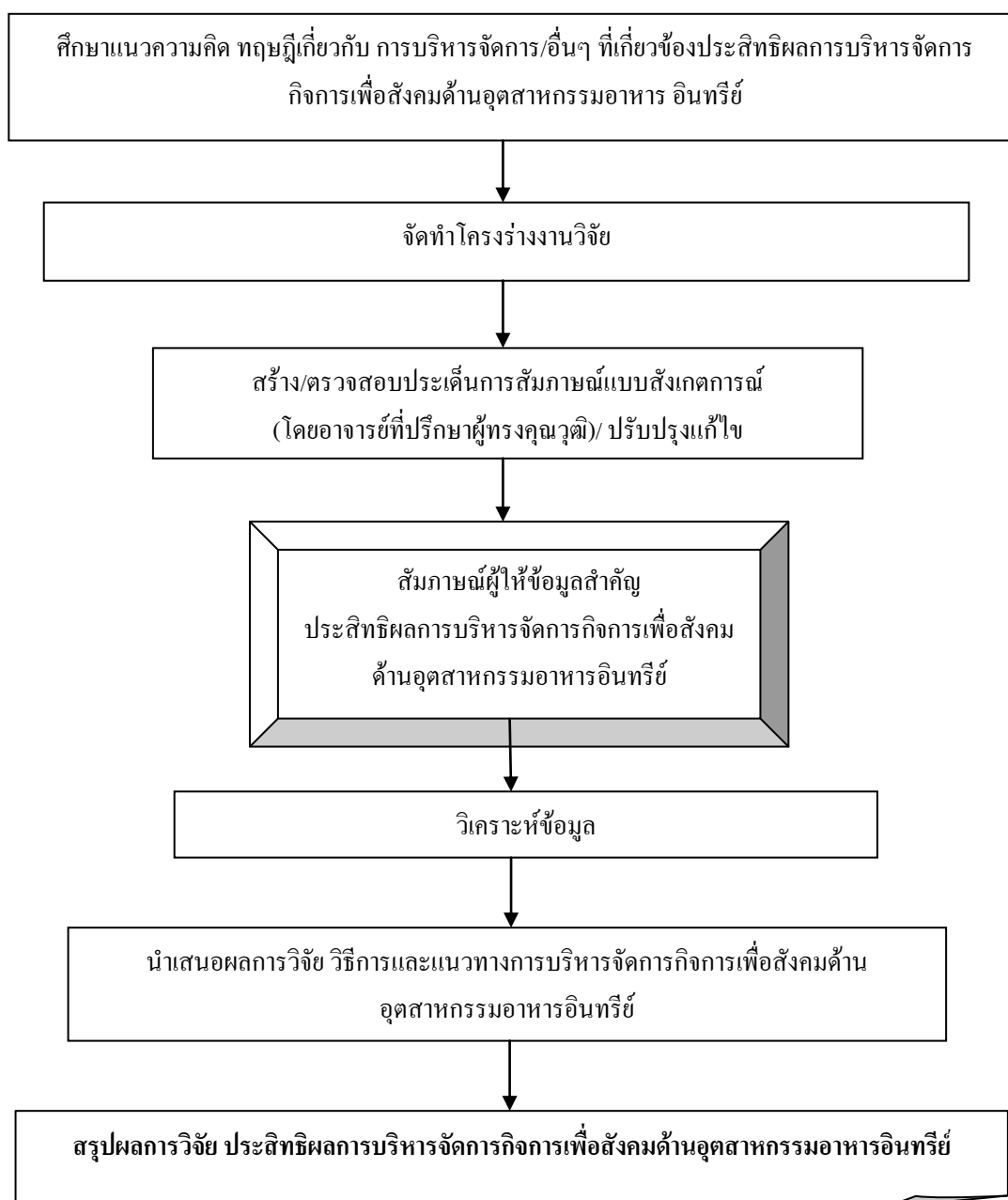
2.3) นำประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนได้ข้อมูลถึงจุดอึดตัว รวมทั้งนำแบบสังเกตการณ์ไปสังเกตการณ์อย่างมีแบบแผน และนำแบบการสนทนากลุ่มไปจัดสนทนากลุ่มโดยนำข้อมูลทั้งหมด จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และ การสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์เพื่อทำการสรุปผลต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลรวบยอดการวิจัย

ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการ กิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ และวิธีการทำอย่างไรในการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ให้มีประสิทธิผล

3.1) สรุปผลการวิเคราะห์สาระ บรูณาการข้อมูลจากประเด็นคำถามจากการสัมภาษณ์ สรุปประมวลผล เพื่อใช้ในการร่างวิธีการการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหาร อินทรีย์ให้มีประสิทธิผล ในรูปแบบของข้อความ คำบรรยาย และแผนภาพ

3.2) ตรวจสอบผลการวิจัย โดยท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำภาพรวมของข้อคิดเห็น และเสนอแนะไปแก้ไขปรับปรุงผลการวิจัยแล้วนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งจากรายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น เกี่ยวกับขั้นตอนการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพ 3.1

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เน้นให้ความสำคัญกับการศึกษาเฉพาะกรณี (Unique case orientation) โดยศึกษากรณีศึกษา (Case study) จำนวน 6 องค์กรที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์แปรรูปจากกิจการเพื่อสังคม 50 องค์กรที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการทำหน้าที่คัดกรององค์กรต้นแบบของกิจการเพื่อสังคม (โครงการกิจการเพื่อ

สังคมน้ำดี 50 องค์การ) โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ที่เป็นกิจการเพื่อสังคม โดยเป็นบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยประกอบด้วย 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. ผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ จำนวน 8 คน
2. นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเรื่องกิจการเพื่อสังคม จำนวน 5 คน
3. หัวหน้าหน่วยงานราชการ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (สกส.) จำนวน 1 คน
4. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกิจการเพื่อสังคม คือ เกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้จัดการจำหน่าย และผู้ให้บริการจากอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่ม	หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
กลุ่มที่ 1	1. บริษัท สวนเงิน มีมา จำกัด	นายอัจฉริยะ ไยสูง	ผู้จัดการทั่วไปบริษัท สวน	0-2622-
			เงินมีมา จำกัด	0955-6
	2. บริษัท เขาค้อทะเลภู จำกัด	นายขงชาติ ชมดี	รองกรรมการผู้จัดการบริษัท	0-5675-
			เขาค้อทะเลภู จำกัด	0061-2
	3. โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	นางสาวผกากรอง ขวัญข้าว	เภสัชกรชำนาญการ	0-3721-
			โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร, กรรมการมูลนิธิ	1088
			โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	
	4. สหกรณ์กรีนเนท จำกัด	นายวิฑูรย์ ปัญญากุล	ประธานผู้ตรวจสอบภายใน	0-2277-
			สหกรณ์กรีนเนท จำกัด	9380-1
			เลขานุการมูลนิธิสายใยแผ่นดิน	
5. โรงเรียนชานาและมูลนิธิข้าวขวัญ	นายเดชา ศิริภัทร	ผู้อำนวยการมูลนิธิข้าวขวัญ	0-3559-	
		นางอนันตญา หงษา	7193	
		นายสุขสรรค์ กันตร	ผู้เชี่ยวชาญเทคนิคการปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ข้าว	
6. ร้านบ้านนาวิไล	นางสาวอัญญ์รินทร์ ทรัพย์มณี	ผู้จัดการทั่วไปร้านบ้านนาวิไล	0-2651-	
			9779	

กลุ่ม	หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
กลุ่มที่ 2	1. มูลนิธิโซก้า (ประเทศไทย)	นางสินี จักรธรานนท์	ผู้อำนวยการมูลนิธิ โซก้า (ประเทศไทย)	0-2941-9294
	2. สมาคมนักวางแผนการเงินไทย	นางวิวรรธนา ธาราหิรัญโชติ	ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, นายกสมาคมนักวางแผนการเงินไทย และ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ	0-2640-0725
	3. ศูนย์ผู้นำธุรกิจเพื่อสังคมแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ศศ. ดร. พิพัฒน์ นนทนาธรณ์	ผู้อำนวยการศูนย์ผู้นำธุรกิจเพื่อสังคมแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	0-2946-5116-
	4. บริษัท ไนส์ คอร์ป เอส.อี. จำกัด	นางสาวสกุลทิพย์ กิริติพันธ์วงศ์	กรรมการผู้จัดการบริษัท บริษัท ไนส์คอร์ป เอส.อี. จำกัด	0-2650-1129,
	5. สถาบันเซนจ์ฟิวชั่น	นายปรเมศ พูลสุข	ที่ปรึกษาผู้อำนวยการ สถาบันเซนจ์ฟิวชั่น, ผู้จัดการด้านการลงทุนในกิจการเพื่อสังคม (Social Investment Manager)	0-2716-6263
กลุ่มที่ 3	สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (สกส.)	นายฉัฐพงษ์ จารุวรรณพงศ์	ผู้อำนวยการสำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (สกส.)	0-2619-8440
กลุ่มที่ 4		1. ลูกค้าหรือผู้ใช้สินค้าและบริการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์จำนวน 5 คน 2. เกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบ จำนวน 3 คน 3. ผู้จัดการจำหน่าย จำนวน 3 คน		

ตารางที่ 3.2 รายชื่อผู้สนทนากลุ่ม

ชื่อ-นามสกุล	ข้อมูลส่วนบุคคล	สินค้า/บริการอาหารเกษตรอินทรีย์ ของกิจการเพื่อสังคมที่ผู้ประกอบการ
1. น.ส. รัตนาภรณ์ สิมนาม	อายุ 40 ปี อาชีพ รับจ้างทั่วไป รายได้ 10,000 บาท	โจ๊กข้าวกล้อง
2. น.ส. สมบูรณ์ เข้มกลิ่น	อายุ 38 ปี อาชีพ ผู้ประสานงานองค์กรชุมชนคลองสาม รายได้ – บาท	ผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์แปรรูป
3. น.ส. ณิชำ สุนทรสารทูล	อายุ 39 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว รายได้ 40,000 บาท	เครื่องดื่มชัญพืช
4. น.ส. อัชฌา หลัวเจริญ	อายุ 37 ปี อาชีพ เลขานุการ รายได้ 25,000 บาท	ผลไม้อบแห้ง
5. น.ส. อนุตตรา ปริบุญณะ	อายุ 43 ปี อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ 50,000 บาท	แชมพูสมุนไพร ยาสีฟัน เครื่องสำอาง ผัก ผลไม้ อาหารอินทรีย์แปรรูปต่างๆ
6. นายเอกรัตน์ เพ็งรัตน์	อายุ 31 ปี อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน รายได้ – บาท	ผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์แปรรูป
7. น.ส. อภากร พงษ์ ประเสริฐ	อายุ 31 ปี อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน รายได้ – บาท	เครื่องดื่มสมุนไพร
8. น.ส. โสภิส่า พุ่มรักษา	อายุ 43 ปี อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน รายได้ 30,000 บาท	แยม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ตัวผู้วิจัย และการประมวลข้อมูลที่ใช้นันทิกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดจดบันทึก ภาพถ่าย เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ กล้องถ่ายรูป คอมพิวเตอร์พกพา จดหมาย แบบสังเกตการณ์ แบบสัมภาษณ์บุคคล

3.3.1.1 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ทราบข้อมูล และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์รายบุคคล ทั้งนี้ประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์เจาะลึกได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นคำถามที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.1.2 การสังเกตการณ์ การสังเกตการณ์ (Observation) ขณะดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยใช้การสังเกตสภาพการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ ควบคู่ไปขณะทำการสัมภาษณ์ และทำการจดบันทึกข้อมูลในแบบฟอร์มการสังเกต

3.3.1.3 แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือกลุ่มผู้ใช้บริการอาหารอินทรีย์ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาใช้บริการในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ ซึ่งเป็นกิจการเพื่อสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็น ความเชื่อ หรือทัศนคติต่อสินค้าและบริการ

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์ใจความ (Textual analysis) และการวิเคราะห์บริบท (Contextual analysis) เพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ และความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545, น. 383) และใช้การวิเคราะห์แบบสาเหตุและผล การวิเคราะห์บริบทว่าข้อความที่ตัดมาแต่ละช่วงหรือประโยคหรือคำนั้น ๆ มีนัยของเรื่องใดเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดบ้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น เริ่มต้นผู้วิจัยได้นำข้อมูล ที่ได้ทำการบันทึกเสียงไว้โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการให้สัมภาษณ์รายบุคคลจำนวน 25 คน และจากการสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 33 คน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ทราบคุณลักษณะร่วมของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์

3.3.3 เครื่องมืออำนวยความสะดวกอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากตัวผู้วิจัยแล้ว ยังมีเครื่องมืออำนวยความสะดวกอื่น ๆ ประกอบด้วย

- 1) เครื่องคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมสำเร็จรูปที่เกี่ยวข้อง
- 2) เครื่องบันทึกเสียง ได้แก่ IC Recorder
- 3) อุปกรณ์ในการจดบันทึกข้อมูล เช่น ปากกา สมุดจดบันทึก เป็นต้น
- 4) เครื่องบันทึกภาพนิ่ง ได้แก่ กล้องถ่ายรูป
- 5) หนังสือขอความอนุเคราะห์ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์จากผู้วิจัยเอง และที่

ออกโดยมหาวิทยาลัย

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบกึ่ง โครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา
- 3) ทำการตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ซึ่งในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง ก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโครงสร้างของเนื้อหา ความชัดเจน การใช้ภาษา และการสื่อสาร

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) พร้อมกับการรวบรวมเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิร่วมกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการ มรดกมองการณ์ยาว แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ แนวคิดทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ แนวคิดกลยุทธ์น่านน้ำสีเขียว กลยุทธ์น่านน้ำสีเขียวย และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค จากเอกสารสิ่งพิมพ์

กระดาษ เช่น รายงานการวิจัย หนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร บทความทางวิชาการ เอกสารการประชุมสัมมนา และจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ สืบค้นต่าง ๆ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือผู้บริหารของกลุ่มผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ และผู้บริหารของหน่วยงานราชการ กลุ่มนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเรื่องกิจการเพื่อสังคม รวมทั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกิจการเพื่อสังคม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยอย่างเป็นทางการในนามบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม ผู้วิจัยจะใช้ปัญหาการวิจัยและแบบการสัมภาษณ์รายบุคคลทั้งโครงสร้าง สอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาคำตอบจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การสัมภาษณ์วิธีการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) เป็นการสนทนาระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้ต้องการทราบข้อมูล เป็นการถามตอบกันโดยตรง หากเข้าใจไม่ชัดเจนหรือสงสัยก็สามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ในเวลานั้นทันที สอบถามกันจนเป็นที่พอใจ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยภาคสนาม เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์และพัฒนาแนวทางในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการค้นหาพฤติกรรมที่แท้จริงในองค์กรที่เป็นกรณีศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม บุคลากร การทำงาน เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติโดยตรงในการบริหารงานจากสถานที่จริงของกรณีศึกษา ในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Informal observation) เป็นการสังเกตแบบมีอิสระในการบันทึกสถานการณ์เป็นอย่างไร หรืออาจเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นการเข้าไปปะปนกับผู้ถูกสังเกต และทำกิจกรรมร่วมกับผู้ถูกสังเกตอย่างเป็นอิสระโดยปราศจากตัวควบคุม

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือกลุ่มผู้ใช้บริการอาหารอินทรีย์ จำนวน 8 คน ซึ่งถูกคัดเลือกมาจากผู้ที่เข้ามาใช้บริการในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ ซึ่งเป็นกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ โดยดำเนินการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ในการสอบถามบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็น ความเชื่อ หรือ

ทัศนคติต่อสินค้าและบริการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสพูดคุย และแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระระหว่างผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เข้าร่วมด้วยกันเอง โดยในขณะที่ผู้ทำวิจัยทำการจดบันทึกการสนทนาที่เกิดขึ้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการวิจัยเอกสาร อาทิ เอกสารราชการ วรรณกรรม รายงานหรืองานวิจัยของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์รวมทั้งพัฒนาและบูรณาการข้อมูล เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการ

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย จะคัดกรอง จัดกลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลข้อเท็จจริงประกอบกับข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการขยายความเชิงรายละเอียดหรืออธิบายเหตุผล ใช้วิธีการวิเคราะห์ใจความ การวิเคราะห์บริบท มาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบผลการวิจัย โดยท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำภาพรวมของข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะไปแก้ไขปรับปรุงผลการวิจัยแล้วนำเสนอผลการวิจัย